

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

30. april 2020 *

»Præjudiciel forelæggelse – lufttransport – forordning (EF) nr. 261/2004 – kompensation til luftfartspassagerer ved boardingafvisning – boardingafvisning – aflysning – direkte tilsluttet flyforbindelse – ændring af reservationen for en af de flyafgange, som indgår i lufttransporten, mod passagerens vilje – passagerens ankomst uden forsinkelse til det endelige bestemmelsessted«

I sag C-191/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland) ved afgørelse af 20. februar 2019, indgået til Domstolen den 27. februar 2019, i sagen

OI

mod

Air Nostrum Líneas Aéreas del Mediterráneo SA,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L.S. Rossi, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- OI ved Rechtsanwältin F. Puschkarski,
- den tyske regering ved J. Möller, M. Hellmann og A. Berg, som befuldmægtigede,
- den østrigske regering ved J. Schmoll, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved B. Bertelmann og N. Yerrell, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 3, artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), og artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT 2004, L 46, s. 1, berigtiget i EUT 2016, L 321, s. 83).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem OI og Air Nostrum Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (herefter »Air Nostrum«) vedrørende et krav om kompensation på grundlag af forordning nr. 261/2004, som OI har fremsat på grund af reservationsændringer foretaget mod hendes vilje.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Første til fjerde, niende og tiende betragtning til forordning nr. 261/2004 har følgende ordlyd:
  - »(1) Handling fra Fællesskabets side, når det drejer sig om lufttransport, bør bl.a. sigte på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Endvidere bør der fuldt ud tages hensyn til forbrugerbeskyttelseskrav generelt.
  - (2) Boardingafvisning og aflysning eller lange forsinkelser forårsager alvorlige problemer og gener for passagererne.
  - (3) Selv om Rådets forordning (EØF) nr. 295/91 af 4. februar 1991 om en ordning for kompensation til ruteflypassagerer, der afvises på grund af overbookning [(EFT 1991, L 36, s. 5)], skabte grundlæggende beskyttelse for passagererne, er der stadig for mange passagerer, der afvises mod deres vilje, eller berøres af aflysninger uden forudgående varsel eller lange forsinkelser.
  - (4) Fællesskabet bør derfor forbedre de beskyttelsesstandarder, der blev fastsat i forordningen, så man både styrker passagerernes rettigheder og sikrer, at luftfartsselskaber opererer under harmoniserede betingelser på et liberaliseret marked.
- [...]
- (9) Antallet af passagerer, der afvises mod deres vilje, bør reduceres ved at kræve, dels at luftfartsselskaberne i stedet for at afvise passagerer opfordrer dem til frivilligt at give afkald på deres reservation, mod en form for modydelse, og dels at der ydes fuld kompensation til dem, der i sidste ende afvises.
- (10) Passagerer, som afvises mod deres vilje, bør kunne aflyse deres flyvning og få billetprisen refunderet eller fortsætte flyvningen under tilfredsstillende forhold, og der bør sørges for dem på passende måde, mens de venter på en senere afgang.«

4 I denne forordnings artikel 1, stk. 1, bestemmes:

»I denne forordning fastsættes der på de her anførte betingelser minimumsrettigheder for luftfartspassagerer ved:

- a) boardingafvisning mod passagerens vilje
- b) aflysning af flyafgange
- c) forsinkelse af flyafgange.«

5 Den nævnte forordnings artikel 2, litra h), j) og l), bestemmer følgende:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

h) »endeligt bestemmelsessted«: det bestemmelsessted, der er anført på den billet, der fremvises ved indcheckningsskranken eller, ved direkte tilsluttede flyforbindelser, bestemmelsesstedet for den sidste flyvning; alternative tilsluttede flyforbindelser, der er til rådighed, tages ikke i betragtning hvis det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt overholdes

[...]

j) »boardingafvisning«: afvisning af passagerer på en flyvning, selv om de er mødt frem til boarding på de betingelser, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, undtagen hvor der er rimelige grunde til afvisningen, som f.eks. helbreds- eller sikkerhedsmæssige årsager eller ufuldstændig rejselegitimation

[...]

l) »aflysning«: en planlagt flyvning, hvortil der var mindst én reservation, som ikke gennemføres.«

6 Artikel 3, stk. 1 og 2, i forordning nr. 261/2004 har følgende ordlyd:

»1. Denne forordning gælder

- a) for passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse
- b) for passagerer til en flyafgang fra en lufthavn, der er beliggende i et tredjeland, når bestemmelseslufthavnen er beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse, og det transporterende luftfartsselskab for den pågældende flyvning er et EF-luftfartsselskab, medmindre vedkommende har modtaget modydelser eller kompensation og har fået bistand i det pågældende tredjeland.

2. Stk. 1 gælder, såfremt passagererne:

- a) har en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang og, medmindre flyvningen aflyses som omhandlet i artikel 5, er til stede ved indcheckningen
  - som foreskrevet og på det tidspunkt, der forud og skriftligt (herunder ved hjælp af elektroniske midler) er angivet af luftfartsselskabet, rejsearrangøren eller et autoriseret rejsebureau

eller, hvis der ikke er angivet noget tidspunkt

- senest 45 minutter før den offentliggjorte afgangstid, eller
  - b) af et luftfartsselskab eller en rejsearrangør er blevet overført fra den flyafgang, på hvilken vedkommende har en reservation, til en anden flyafgang, uanset grunden hertil.«
- 7 Denne forordnings artikel 4, stk. 3, er affattet således:
- »Afvises passagerer mod deres vilje, skal det transporterende luftfartsselskab øjeblikkeligt yde dem kompensation i overensstemmelse med artikel 7 og bistå dem i overensstemmelse med artikel 8 og 9.«
- 8 Den nævnte forordnings artikel 5, stk. 1, litra c), bestemmer:
- »Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer:
- [...]
- c) have ret til kompensation fra det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 7, medmindre
    - i) de får meddelelse om aflysningen mindst to uger før det planlagte afgangstidspunkt, eller
    - ii) de får meddelelse om aflysningen mellem to uger og syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst to timer før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest fire timer efter det planlagte ankomsttidspunkt, eller
    - iii) de får meddelelse om aflysningen mindre end syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst en time før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest to timer efter det planlagte ankomsttidspunkt.«
- 9 Artikel 7 i forordning nr. 261/2004 har følgende ordlyd:
- »1. Når der henvises til denne artikel, modtager passageren en fast kompensation som følger:
- a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km
  - b) 400 EUR for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 og 3 500 km
  - c) 600 EUR for alle flyvninger, der ikke falder ind under a) eller b).
- Ved fastsættelse af distancen er grundlaget det sidste bestemmelsessted, hvor boardingafvisning eller aflysning forsinker passagerens ankomst efter det planmæssige ankomsttidspunkt.
- [...]
4. De i stk. 1 og 2 nævnte afstande måles efter storcirkelmetoden.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Appellanten i hovedsagen reserverede gennem rejsearrangøren, L'TUR Tourismus AG, en direkte tilsluttet flyforbindelse, der gav hende mulighed for at rejse fra Jerez de la Frontera (Spanien) til Frankfurt am Main (Tyskland) via Madrid (Spanien). Denne direkte tilsluttede flyforbindelse, som var genstand for en samlet reservation, bestod af en første flyafgang med rutenummer IB 8505, der blev udført af Air Nostrum, fra Jerez de la Frontera til Madrid med planmæssig start den 3. oktober 2015

kl. 13.35 og planmæssig landing samme dag kl. 14.45, og herefter en anden flyafgang med rutenummer AB 5325 fra Madrid til Frankfurt am Main med planmæssig start den 3. oktober 2015 kl. 20.00 og planmæssig landing samme dag kl. 22.40.

- 11 Appellanten i hovedsagens reservation blev ændret mod hendes vilje, således at hun i stedet for pladsen på den første flyafgang IB 8505 fik tildelt en plads på flyafgang IB 8507, der startede fra Jerez de la Frontera den 3. oktober 2015 kl. ca. 17.55 og landede i Madrid samme dag kl. ca. 19.05.
- 12 Appellanten i hovedsagen forlod Madrid kl. 20.00 med den oprindeligt planlagte, direkte tilsluttede flyforbindelse og ankom til Frankfurt am Main ti minutter tidligere end det oprindeligt planlagte tidspunkt.
- 13 Hun anlagde sag for Amtsgericht Frankfurt am Main (byretten i Frankfurt am Main, Tyskland) med påstand om, at Air Nostrum blev pålagt at betale hende en kompensation i henhold til forordning nr. 261/2004 på grund af de ændringer, som var blevet ensidigt foretaget. Denne ret frifandt Air Nostrum, eftersom appellanten i hovedsagen nåede sit endelige bestemmelsessted inden for den frist, der er fastsat ved artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), i forordning nr. 261/2004.
- 14 Appellanten i hovedsagen har iværksat appel til prøvelse af denne afgørelse for Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland), idet hun har gjort gældende, at hun har ret til kompensation for boardingafvisning i henhold til forordning nr. 261/2004, og at denne ret ikke kan være omfattet af nogen af de begrænsninger, der er fastsat for aflysning af en flyafgang i denne forordnings artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii).
- 15 Appeldomstolen har anført, at afgørelsen af den tvist, der verserer for den, afhænger af den besvarelse, som Domstolen vil give på de forelagte spørgsmål. For det første er det dens opfattelse, at appellanten i hovedsagen kun kan kræve en kompensation i henhold til forordning nr. 261/2004, hvis ændringen af hendes reservation har givet anledning til boardingafvisning. I det foreliggende tilfælde er der nemlig ikke tale om en aflysning af en flyafgang, idet den flyafgang, som appellanten i hovedsagen oprindeligt skulle have rejst med, blev gennemført. Det er appeldomstolens opfattelse, at en ændring af en passagers reservation mod dennes vilje, som indebærer, at denne tildeles en plads på en senere flyafgang, er omfattet af artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 261/2004, hvis den oprindelige flyvning gennemføres. Appeldomstolen har anført, at en anden fortolkning af denne bestemmelse kunne føre til, at luftfartsselskaberne kunne omgå denne forordnings retsvirkninger.
- 16 For det andet nærer den forelæggende ret tvivl om, hvorvidt artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), i forordning nr. 261/2004 kan finde analog anvendelse på tilfælde af boardingafvisning som omhandlet i denne forordnings artikel 4, stk. 3.
- 17 På denne baggrund har Landgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
  - »1) Udgør en ændring af reservationen for en luftfartspassager, der er mødt frem til indcheckning i lufthavnen, og som har en bekræftet reservation til en bestemt flyvning, til en senere afgang mod passagerens vilje et tilfælde af boardingafvisning som omhandlet i artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 261/2004, når den flyvning, som passagerens bekræftede reservation gælder for, fortsat gennemføres?
  - 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende[, finder] artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), i forordning nr. 261/2004 [da] analog anvendelse på tilfælde af boardingafvisning som omhandlet i [denne forordnings] artikel 4, stk. 3 [...]?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 261/2004 skal fortolkes således, at en ændring af en reservation for en passager, som har en bekræftet reservation til en bestemt flyafgang, og som mod sin vilje tildeles en plads på en senere afgang, udgør en boardingafvisning som omhandlet i denne bestemmelse, når passageren er til stede ved indcheckning i lufthavnen, og den flyafgang, som den nævnte reservation gælder for, gennemføres.
- 19 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, påhviler Domstolen at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt tilkommer det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (jf. i denne retning dom af 17.9.2015, van der Lans, C-257/14, EU:C:2015:618, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Denne mulighed skal anvendes ved nærværende præjudicielle forelæggelse.
- 21 Det fremgår nemlig ikke af forelæggelsesafgørelsen, om appellanten i hovedsagen rent faktisk var til stede ved indcheckningen inden for de frister, der er fastsat i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 261/2004.
- 22 Domstolen er følgelig ikke i stand til at tage stilling til, om en situation som den, der har givet anledning til nærværende sag, kan henhøre under artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 261/2004.
- 23 Det står til gengæld fast, at appellanten i hovedsagen gennemførte sin lufttransport med en direkte tilsluttet flyforbindelse, idet hun til trods for den ændring, der berørte den første af de flyafgange, som indgik i transporten, nåede sit endelige bestemmelsessted med den anden af de flyafgange, som indgik i transporten, som hun havde reserveret.
- 24 Det står endvidere fast, at det forelagte spørgsmål indgår i en tvist om, hvorvidt luftfartsselskabet skal tildele kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004.
- 25 Henset hertil og for at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den, skal det første spørgsmål følgelig omformuleres og forstås således, at den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, om forordning nr. 261/2004, og navnlig dennes artikel 7, skal fortolkes således, at en passager, som har en samlet reservation til en direkte tilsluttet flyforbindelse, har ret til kompensation, når dennes reservation er blevet ændret mod dennes vilje, hvilket har medført, dels at vedkommende ikke er rejst med den første flyafgang, som indgik i den reserverede transport, selv om denne flyafgang er blevet gennemført, dels at vedkommende er blevet tildelt en plads på en senere flyafgang, som har givet denne mulighed for at rejse på den anden flyafgang, som indgik i den reserverede transport, og således nå sit endelige bestemmelsessted på det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.
- 26 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at en flyvning med en eller flere direkte tilsluttede flyforbindelser, der har været genstand for en samlet reservation, udgør en helhed med henblik på passagerers ret til kompensation som fastsat i forordning nr. 261/2004 (jf. i denne retning dom af 31.5.2018, Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, præmis 18 og 19).

- 27 Domstolen har således udledt retsvirkningerne af den berørte passagers situation, som situationen foreligger ved afslutningen af passagerens lufttransport, dvs. ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted som defineret i artikel 2, litra h), i forordning nr. 261/2004 (jf. i denne retning dom af 31.5.2018, *Wegener*, C-537/17, EU:C:2018:361, præmis 17, og af 26.2.2013, *Folkerts*, C-11/11, EU:C:2013:106, præmis 34 og 35).
- 28 I tilfælde af direkte tilsluttede flyforbindelser følger denne fortolkning af selve ordlyden af denne artikel 2, litra h), hvorefter »alternative tilsluttede flyforbindelser, der er til rådighed, [...] [ikke tages] i betragtning[,] hvis det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt overholdes«.
- 29 Hvad nærmere bestemt angår retten til kompensation i tilfælde af en direkte tilsluttet flyforbindelse har Domstolen fastslået, at artikel 7 i forordning nr. 261/2004 skal fortolkes således, at en passager har ret til kompensation, når ankomsten til det endelige bestemmelsessted finder sted mindst tre timer efter det planlagte ankomsttidspunkt (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, *Folkerts*, C-11/11, EU:C:2013:106, præmis 47).
- 30 I det foreliggende tilfælde står det fast, at appellanten i hovedsagen ved afslutningen af sin lufttransport nåede sit endelige bestemmelsessted uden forsinkelse i forhold til det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.
- 31 Hun har følgelig ikke ret til kompensation på grundlag af artikel 7 i forordning nr. 261/2004.
- 32 Det bemærkes ganske vist dels, at forordning nr. 261/2004 – således som det følger af dens første og anden betragtning – tilsigter at afhjælpe alvorlige problemer og gener, som passagererne udsættes for ved en lufttransport, dels at en ændring af reservationen af en flyafgang, som indgår i transporten, forårsager gener for den berørte passager. Sådanne gener kan imidlertid ikke anses for at være »alvorlige« i denne forordnings forstand, når passageren ankommer til sit endelige bestemmelsessted på det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.
- 33 På denne baggrund ville det være i strid med formålet med forordning nr. 261/2004 at yde kompensation til en passager som appellanten i hovedsagen i medfør af denne forordnings artikel 7.
- 34 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at forordning nr. 261/2004, og navnlig dennes artikel 7, skal fortolkes således, at en passager, som har en samlet reservation til en direkte tilsluttet flyforbindelse, ikke har ret til kompensation, når dennes reservation er blevet ændret mod dennes vilje, hvilket har medført, dels at vedkommende ikke er rejst med den første flyafgang, som indgik i den reserverede transport, selv om denne flyafgang er blevet gennemført, dels at vedkommende er blevet tildelt en plads på en senere flyafgang, der har givet denne mulighed for at rejse på den anden flyafgang, som indgik i den reserverede transport, og således nå sit endelige bestemmelsessted på det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.

Det andet spørgsmål

- 35 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornuddent at besvare det andet spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 36 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, og navnlig dennes artikel 7, skal fortolkes således, at en passager, som har en samlet reservation til en direkte tilsluttet flyforbindelse, ikke har ret til kompensation, når dennes reservation er blevet ændret mod dennes vilje, hvilket har medført, dels at vedkommende ikke er rejst med den første flyafgang, som indgik i den reserverede transport, selv om denne flyafgang er blevet gennemført, dels at vedkommende er blevet tildelt en plads på en senere flyafgang, der har givet denne mulighed for at rejse på den anden flyafgang, som indgik i den reserverede transport, og således nå sit endelige bestemmelsessted på det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.

Underskrifter